

in drie nummers, met 8 gr. extr. filicis maris en 28 gr. wonderolie, met $\frac{3}{4}$ en met $\frac{1}{2}$ dezer doseering, gemengd met moutextract;

Vacarbon, dierlijke kool, in combinatie met menthol-valerianaat. Chemosan A. G. Wien;

Posterisan (dat is: „iets, dat de achterkant gezond maakt”) „middel tegen aambeien, dat beschermings- en genezingsstoffen bevat, welke volgens „een nieuwe wijze van doen” uit bacterium coli bereid zijn”.

Spinol, uit spinazie bereid ijzer bevattend extract.

Strumedicalpillen, bevatten jodium met sedativum. Chem. Fabr. Bavaria.

Menolysine, schuilnaam voor yohimbine „om tegenover vrouwelijke patiënten dit woord te vermijden.”

In de therapeutische handleiding vinden wij dan nog middelen als:

Menogen, „ovariumpraeparaat met arsenik en phosphor bevattend ijzereiwit”, tegen amenorrhoe.

Noridal zetpillen, bevattende 50 milligr. calciumchloride, 10 milligr. calcium-jodine, 0.1 mgr. paranephine, 100 mgr. perubalsem.

Nohaesa, kamferchloralmenthol; beide tegen aambeien, evenals:

Rectoserol „in een neutrale, in water oplosbare serummassa zijn in oplossing extr. hamamelid. virg., novocaine, acetotartras aluminicus en formaldehyde *organisch*(!) gebonden; MESS en Co.”.

Wij zien hier eenvoudig de reclamepapieren met al hun onzin en bluff afgeschreven. Maar dan kan men toch goedkooper die reclamepapieren bewaren in plaats van ze in een boek te koopen!

Het is wel jammer, dat, in tegenstelling met wat de inleiding doet verwachten, de ars praescribendi naast de overige, ernstige raadgevingen, zoo is verwaarloosd. Maar wie daarop verdacht is, kan het boek met voordeel gebruiken.

H. PINKHOF.

BETTE's *Handbuch des normalen und pathologischen Physiologie*. Deel 14, 1e helft. Voortplanting, ontwikkeling en groei. Berlijn. Springer 1926. Prijs f 62.—.

Dit deel telt op 7 na, twaalfhonderd bladzijden. Het vangt aan met een algemeene physiologie der voortplanting waarin KORSCHOLT de algemeene microscopische en biologische grondfeiten der voortplanting bij dieren en planten behandelt; GODLEWSKI bespreekt het vraagstuk der rijping der geslachtscellen, STEUDEL de fysische en chemische eigenschappen van spermatozoa en ovula. Daarop volgen een aantal korte opstellen van zeer verschillenden aard: algemeene sexologische over cohabitatie en masturbatie, libido en orgasme, naast speciaal-endocrinologische over castratie (ook bij evertibrata!) en kiemkliertransplantatie; over hermaphroditisme, geslachtsbepaling, „verjonging” en kiemklierextracten.

Het tweede gedeelte bevat de speciale physiologie der voortplanting bij de hoogere zoogdieren en bij den mensch. Wat het vrouwelijk geslacht aangaat vinden wij hier hoofdstukken over ovulatie

(FRAENKEL); menstruatie (FRAENKEL); zwangerschapsveranderingen (SEITZ); pharmacologische invloed op de uterus (LOEWE); zwangerschapstoornissen (SEITZ); mechanisme der geboorte (v. JASCHKE); zoogen en zuigen (v. PFAUNDLER); melk (TILMANS); inwerking van het zuigen op het moederlijk organisme (v. JASCHKE); menopause (PANKOW). Het minder interessante manlijke geslacht wordt met slechts drie hoofdstukjes bedacht: de geslachtsklieren (ROMEIS); de erectie (WEIL); de ejaculatie (WEIL).

De volgende afdeeling heet: geslachtsleven en geslachtsbetrekkingen; een opmerkelijk voorwoord der wetenschappelijke uitgevers BETHE, BERGMANN en EMDEN leidt dit gedeelte in. De aanhef daarvan zij hier vertaald: „In onzen tijd groeit steeds meer het inzicht dat het onmogelijk is het physische en het psychische afzonderlijk te beschouwen. Vooral geldt dit voor het gebied dat wij „geslachtsleven en geslachtsbetrekkingen” betiteld hebben. Daarom was het hier meer dan in de andere afdeelingen van ons handboek noodig, ook aan de psychologische beschouwingwijzen een plaats te gunnen”.

Na dit voorwoord geeft KRONFELD een algemeen overzicht over de psycho-physische functies en functie-anomalien der sexualiteit bij den mensch; ADLER behandelt de psychische instelling der vrouwen opzichte van het geslachtsleven en de „psychosexuele houding” van den man; GERHARDT bespreekt libido, orgasme en cohabitatie bij de zoogdieren; REISS dezelfde onderwerpen bij den mensch. De puberteitsverschijnselen worden weer door ADLER besproken; de onanie door ZAPPERT; het hermaphroditisme bij den mensch door REIS; de homosexualiteit, het sadisme, het mansochisme en andere perversies door ADLER, die ook enkele stukjes aan de sexuele neurasthenie wijdt.

Met de vierde afdeeling komen wij op een geheel ander gebied; ontwikkeling, groei en regeneratie. ROESSLE behandelt hier cel- en orgaangroei, hypertrophie en atrophie; ERDMANS de weefselcultuur; GUENTHER HERTWIG de physiologie der embryonale ontwikkeling; BROMAN de algemeene leer der monstervorming; PRIZIBRAM regeneratie en transplantatie bij dieren; PORTHEIM hetzelfde bij planten; v. GAZA behandelt ten slotte in een zeer uitvoerig stuk (bijkans een boekdeeltje op zich zelf) wondheling, transplantatie, regeneratie en parabiose bij de hoogere zoogdieren en bij den mensch.

Tot hier slechts een paraphrase der inhoudsopgave. De inhoud zelf, stuk voor stuk te bespreken zou den omvang van een kleine brochure eischen. Eén enkele mijn algemeenen indruk samenvattende opmerking zij mij vergund. Het is verbazingwekkend wat voor belangrijke inlichtingen men in deze twaalfhonderd bladzijden vinden kan, maar komt in den opzet van dit werk evenals in de overige deelen dezer onderneming niet een bedenkelijke neiging tot analytische hypertrophieering tot uitdrukking, waar daarentegen synthetische beperking alleszins gewenscht ware?

G. VAN RIJNBEEK.